

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Šten. 7.

V Gorici, dne 15. aprila 1910.

Pečaj Vt.

Obseg: 1. Kako izboljšati slabe travnike?; 2. Žvepleno-galična moka in njena uporaba v trtoreji; 3. Gnojnica; 4. Gospodarske drobtinice; 5. Poročila; 6. Osebne vesti; 7. Društvene vesti; 8. Vprašanja in odgovori.

Kako izboljšati slabe travnike?

Martin Travnikar je bil daleč naokoli znan kot razumen in skrben gospodar. Svoje gospodarstvo je imel vzorno urejeno, polje in travnike najskrbnejše obdelane, zato se mu njegov trud tudi hvaležno povračali. Nekoč pride po oprasku h kmetu Marku Slivnikarju; ta je spadal v ono vrsto kmetov, ki se jim pravi starokopitneži, ter ni držal nič, oziroma jako malo na kakšne kmetijske novotarije. Njegovo gospodarstvo in posebno pa njegovi travniki so vse to prav močno občutili. Bili so namreč najslabši v celi okolici in ubogi mož je zadnji čas dostokrat tuhtal noč in dan, kako temu odpomoči. Govorila sta nekaj časa o vsakdanjih stvareh, potem se je pa pogovor zasukal na travnike. Marko mu je potožil svojo nesrečo s travnikom. Martin ga vpraša: Kak je tvoj travnik „moker ali suh?“

Marko: Oboje. Gornji del travnika je suh, dasi je bil prej na njem močan izvir vode, ki je sedaj izginil. Nasprotno je pa spodnji del popolnoma močviren ter donaša jako malo krme in še ta je tako slaba, da je živina niti ne mara. Kaj, ko bi mi travnik donašal toliko krme kot svoj čas, za tretjino več glav živine bi lahko redil. Samo da bi vedel, kako bi ga lahko izboljšal.

Martin: Ali ne rastejo tudi na zgornjem delu travnika slabe trave?

Marko: Tudi ta je z njimi popolnoma obraščen. Še tu pa tam stoji kakšna bilkica, sicer pa je zemlja s pritličnimi ze-

lišči čez in čez preprežena. Ta pa ne zrastejo niti tako visoko, da bi jih bilo mogoče s koso zagrabit.

Martin: Tako, zdaj si mi povedal, kakšno bolezen ima tvoj travnik, jaz pa ti hočem navesti sredstva, s katerimi ga lahko ozdraviš. Hočem ti dati recept, na podlagi katerega si travnik lahko izboljšaš. Travniki preoraj in na novo obdelaj, potem spodnji del ne bo več moker.

Marko: Kaj še vraga? Kako naj tako velik travnik preorjem? Jaz nameravam travno seme ali senene steri, ki so se iz sena izteple, posejati in potem travnik pobranati.

Martin: Tako se boš grdo namazal. Ali misliš resno pridelek zvišati na tak način? Ljubi prijatelj, ti si v veliki zmoti. Na mokrem travniku ti že tako seme ne izleze, na suhem pa ti bo spočetka sicer uspevalo, a pojde kmalu pod zlo. Razen tega te moram odločno svariti pred senenimi steri ali plevami, kajti s temi si boš zasejal največ ničvrednih zelišč, ker se nahaja v sterih prav malo dobrega travnega semena. Na ta način si spravljaš vsega zlodja na travnik in se ti toraj ni čuditi, da je travnik nič vreden. No za kaj takega bi se jaz lepo zahvalil.

Sosed Janez, ki je bil tudi navzoč pri pri pogovoru, je imel tudi slabe nabrežne travnike. On je pripomnil: Meni ne gre tudi nič boljše pri travnikih kakor Marku. Moji travniki sicer še niso preslabi, pa posebno dobri tudi ne.

Martin: Travnikom mnogočesa manjka. Največkrat so zanemarjeni in prav nič oskrbovani. Da, jaz lahko s popolno gotovostjo trdim, da polovica vseh travnikov ni niti povavnana, saj najdemo na njih vse polno razmetanega kamenja, zelišč, polno grmovja in krtin; jedni so suhi, drugi mokri, z eno besedo revni so. Travniki so kakor človek, oni morajo dihati jesti, piti in rabijo razen tega čiščenje in obleko.

Marko: Tega ne razumem prav; kako morejo vendar travniki dihati?

Martin: Vzemimo toraj prvo točko in začnimo v jeseni. Takrat se mora travnik temeljito prebrnati, da iztrebimo mah in omogočimo zraku dostop h koreninam. Če je pa travnik že popolnoma slab, je preoranje edino sredstvo, s katerim si ga lahko izboljšamo.

Marko: Potem pa nimaš par let nič krme.

Martin: Zato pa pozneje desetkrat več. Prijatelj, rajši se odpovem dve ali tri leta vsemu senu in sejem zato nekoliko več zelene krme, kakor pa da bi imel tak slab travnik in bi ga ne preoral.

Marko: Kako pa se travnik preorje?

Martin: To ti takoj pojasnim. Kakor hitro je prva košnja spravljena, vzemi plug in travnik preoraj. Zemljo pusti nekoliko časa ležati v surovih brazdah, potem pa vzemi težko brano in jo temeljito prebranaj, podolgič, počez, pošev, naskriž itd. Zelo dobro je, če ostane dalj časa lepo in toplo vreme, da se prebranana zemlja dobro presuši, kar je velikega pomena. Pred zimo preoraj travnik še v drugič, a takrat bolj globoko in pusti ga ležati čez zimo v surovih brazdah. Na spomlad ga prej ko mogoče prebranaj, pognoji in še enkrat preoraj. Meseca aprila prični s setvijo. Mokri travniki se morajo seveda prej osušiti, ker jim drugače nova setev nič ne koristi. Osuši se travnik bodisi z drenažo ali pa z odprtimi jarki, če nam razmere dopuščajo napraviti jih.

Marko: Ne nekaj si pozabil; sčim se navadno gnoji?

Martin: Naravno je, da s hlevskim gnojem. To delam jaz tako: Na jesen pognojim s hlevskim gnojem, na spomlad pa z umetnimi gnojili to so Tomaževa žlindra in kajnit. S takim gnojenjem si prihranim dragi čilski solitar, ki je sicer potreben. Navadno dam 500 kg Tomaževe žlindre in ravno toliko kajnita na en hektar travniške površine.

Marko: Kaj pa če nimaš hlevskega gnoja?

Martin: To je seveda slabo, pa pomagati se da še vseeno. Smeti in druge gospodarske odpadke porabiš za napravo komposta. Samo ob sebi se razume, da se ga mora že dolgo časa prej napraviti. Nekoliko odvečnega gnoja da tudi vsako gospodarstvo; tega primešamo kompostu. Kompost treba potem pridno polivati z gnojnico in ga tudi parkrat prevreči. Komposta je treba vzeti za gnojitev več kot gnoja; saj tudi ta sam še ne zadostuje zato je potreba vzeti vedno še par vreč umetnega gnoja. Za umetni gnoj izdani denar se stotero povrne. Iz nič pa ni nič.

Marko: Čul sem, da mlada travna setev veliko trpi zaradi vremenskih neugodnosti; dostikrat je baje ves trud zastonj. Ali se ne da temu opomoči?

Martin: Čisto gotovo in sicer če vsejemo obenem kak predsadež. Za to je oves najbolj priporočljiv; poseje se ga obenem s travnim semenom. Ne sme se pa sejati gosto, ker sicer mlade in majhne travniške rastlinice zaduši. Oves varuje mlade rastlinice tudi pred poškodovanjem. Ko je oves zrel, se ga požanje in spravi domu. V tem času so se mlade travniške rastlinice že tako okrepile, da se razvijajo dalje brez varstva in brez vsake nevarnosti.

Marko: Vse to je prav lepo, pa bojim se, da stane cela stvar preveč truda in denarja.

Martin: Zdaj seveda stane par grošev pa kje dobiš dandanes kaj zastonj? Ali dobiš obleko zastonj? Gotovo ne! Glej tako tudi ne moreš zahtevati, da bi travniki nosili lepo obleko brez vseh stroškov. Moraš vendar pomisliti, da tu ni nič zgubljenega. V začetku je treba res seči malo globokejše v žep kot sicer, pa denar, ki ga izdaš za prenovitev travnika, je dobro naložen. Boljše se ti ne more obrestovati. Pomisli, kakšne pridelke donajajo taki prenovljeni travniki.

Marko: Pa dela, dela je ogromno. In pri tem pa še pluga ne morem rabiti. Tak močvirni travnik se da le z lopatami in motikami preobrniti. Predno tako prekopaš en hektar travnika, mine skoro celo poletje in jesen. Kedaj naj se pa opravi drugo delo?

Martin: Seveda ne moreš vsega v enem letu napraviti. Obdelaš pač vsako leto en kos, katerega ti bo mogoče dobro obdelati, in s tem nadaljuješ potem tako dolgo, dokler spraviš cel travnik v dober stan. Na ta način ti pojde delo prav lahko in imel boš pri tem veliko veselje. Po drugem ali tretjem letu pognojiš travnik kar po vrhu z 200—400 kg Tomaževe žlindre in približno enako množino kajnita. Na ta način si zemljo obogatiš na redilnih snoveh in dobival boš košnje, da jih boš vesel. Gnojenje pa ponavljaš potem vsako tretje ali četrto leto. Če si moral biti prej zadovoljen z enim ali dvema vozovoma krme, boš lahko potem tembolj vesel, ko boš dobival po 10 do 20 vozov samega dobrega, lepega in tečnega sena ali otave, katero bo živina rada jedla, jo najboljše izkoristila in tebi donajala lepe dohodke. — Glej, jaz sem imel pred desetimi leti tudi tak slab travnik in sem dobil komaj en voziček krme. To me je tako jezilo, da sem ga takoj preoral in na novo obdelal.

In poglej ta travnik danes! .Danes vozim z njega visoko naložene vozove, imam dovolj krme in lahko svojo živino dobro redim. Čas, ki sem ga takrat uporabil, mi je bil poplačan že nad dvajsetkrat. Če bi bil ostal pri starem, imel bi danes še slabši travnik kot takrat in bi ne mogel rediti toliko živine kot jo redim. Zato nasvetujem onim, ki imajo take travnike: Vzemite korajžno orodje, ne strašite se truda in stroškov, preorajte stare travnike, dajte travniku novo obleko in videli boste kmalu, kako bo vaša živina rasla, se množila in tudi vaš mošnjiček ne bo suh in prazen!

Po „Zadrugi“ L. S.

Žvepleno-galična moka in njena uporaba v trtoreji. *)

Izmed sredstev, ki se uporabljajo dandanes zoper grozдно plesen in trtno strupeno roso, je žvepleno-galična moka ono sredstvo, katero bi morali trtorejci mnogo bolj uporabljati pri trtah, kakor so ga uporabljali doslej. To sredstvo ima namreč to dobro, da se ga rabi kar naravnost v taki obliki, v kakoršni se je kupilo, obenem pa je njegov učinek jako izdaten. Vsled teh prednosti se porabi v nekaterih vinorodnih krajih mnogo te moke. Mnogo in celo vsako leto več te moke se porabi za trte posebno v Italiji in v nekaterih avstrijskih vinorodnih deželah kakor v Dalmaciji, Istri in deloma tudi na Tridentinskem.

Kolikor je meni znano, se porabi na Goriškem le prav malo ali vsaj ne toliko te moke, kakor bi se je prav za prav moralo porabiti, če bi se hotele ohraniti zdrave trte. Sicer pa ni nikaka čuda kajti marsikateri vinogradnik ni dosegel z njo pravega uspeha in si je včasih celo trte pokvaril, to pa radi tega, ker ni bila moka pravilno sestavljena in dovolj drobno semleta. Da ni bila marsikatera žvepleno-galična moka, ki se je kupila, pravilno napravljena, dognalo je potom analize goriško c. kr. kmet.-kem. poskuševališče. Če primerjamo rezultate po-

*) Izvadek iz brošurice „Solfo ramoto e suo impiego in viticoltura“, spisal nadzornik c. kr. kmet.-kem. poskuševališča v Gorici Fr. Gvozdenović.

sameznih analiz, najdemo, da je bila ta moka šestokrat slabo pripravljena t. j. da ni bila dovolj drobno semleta in da je bilo včasih v njej pol in celo nad pol odstotka več modre galice, kakor je bilo jamčeno.

Da se pa doseže s to moko zaželjeni uspeh, potreba je, da je moka pravilno pripravljena. Ker je pa za vsakega trto-rejca zelo važno, da ve, kakšna ima biti ta moka, zato hočem obrazložiti to v naslednjih vrsticah.

Žvepleno-galična moka je zmes zmletega navadnega žvepla in zmlete modre galice. Navadno se nahaja v tej moki modre galice 3—5 odstotkov.

Da se pa doseže z žvepleno-galično moko pravi uspeh, mora biti moka pripravljena na sledeči način :

1. Žveplo in modra galica morata biti čista ali brez drugih primesi. Večkrat pa ni tako. Sicer pa se lahko dožene, ali sta sestavini moke čisti ali ne. Kakor je vsakemu znano, se galica v vodi topi, žveplo pa ne. Ako se vzame toraj nekoliko te moke ter polije z vrelo vodo, voda na to odlije in to tako dolgo ponavlja, dokler ne ostane voda čista, spravi se iz moke vsa modra galica, a žveplo ostane. Če se hoče vedeti, ali je galica čista ali ne, preiskati se mora višnjelkasta voda, ki se je dobila, kvalitativno in kvantitativno kemičnim potom. Ako se pa hoče vedeti, ali je žveplo čisto ali ne, prepriča se lahko o tem na priprost način. Mokro žveplo, ki je ostalo, naj se posuši, dene potem na kak krožnik ali gladko opeko in prižge, da zgori. Ako je žveplo čisto, zgori popolnoma ali tako, da ne ostane od žvepla prav nič.

2. Žveplo in modra galica morata biti kolikor mogoče drobno semleta. Kakor je znano vsakemu trto-rejcu, deluje žveple uspešno proti glivicam, provzročujočim bolezen na trti, le tedaj, če je žveplo prav dobro semleto. Čim drobnejše pa je žveplo semleto, tem popolnejše učinkuje, kajti droban žvepleni prah se uleže med žveplanjem po vseh trtnih delih tako, da se vse oprashi. Ker so žvepleni delci jako majhni in ker so neštevilni, zato prihaja mnogo zraku do žvepla, vsled tega se razvije mnogo več žveplene sokislina, kakor če je žveplo debelo semleto. Da se pa pomore škodljive glivice na trti, ni dovolj, da se trta z žveplom oprashi, ampak spremeniti se mora žvepleni prah v žvepleno sokislino, kajti le ta poslednja,

ne pa žveplo, pomori glivice. Če je žveplo toraj prav na drobno semleto, ne pada med žveplanjem preveč na tla, ampak večina žvepla ostane na trti in ker ga ostane mnogo na trti, zato je tudi njegov učinek dolgotrajnejši.

Če se rabi za žveplanje trt prav drobno semleto žveplo, porabi se razmeroma mnogo manj, kakor bolj debelo semletega, zato se v takem slučaju precej prihrani, bodisi da se je za drobnejše žveplo tudi nekoliko več izdalo, kakor za debelejšše semleto. Napačno ravna toraj vsakdo, ki kupuje cenejše, a debelejšše semleto žveplo, kajti tak napačno štedi, ker mu pade prvič mnogo žvepla med žveplanjem in kasneje prezgodaj na tla, obenem pa učinkuje tako žveplo v premajhni meri. Kar se tiče uporabe žvepla v trtoreji, se lahko reče, da kdor za žveplo več izda, stori ne le boljše, ampak celo prihrani. Kdor kupi slabo žveplo in po ceni, ne le da ne doseže pravega uspeha, ampak samega sebe vara. Ravno v tem, da se kupuje cenejše, a debelejšše semleto žveplo, tiči toraj krivda, zakaj žveplo zoper grozdno plesen malo ali celo prav nič ne izda.

Vsak trtorejec naj zahteva v lastno korist od tvornice ali prodajalca, da mu da kolikor mogoče drobno semleto žveplo in naj mu za drobnost žvepla za žveplanje trt obenem tudi jamči. Kajti dasiravno je tako finejše žveplo nekoliko dražje od debelejšše semletega, izda prvo trikrat več, kakor pa drugo, zakaj, to smo povedali že zgoraj.

Prav drobno semleto žveplo je obenem razmeroma tudi lažje. V primeri z debelejšše semletim žveplom se nahaja v enem kvintalu prav drobnega večja prostornina žvepla, kakor pa v enem kvintalu debelejšše semletega. Prav drobno semleto žveplo se na prstih sprime, debelo semleto pa je ostro in zrnato.

Drobnost žveplene moke ali žvepla za žveplanje trt se da določiti s takozvanim „Chancelovim sulforimetrom“ *) S to pripravo se drobnost žveplene moke ne da sicer prav natančno določiti, ali vendar to približno zadošča. Kak drug bolj priprost in natančen način pa se doslej še ni iznašel, dasiravno so bile razpisane v to svrho nagrade. Ta sulforimeter se porabi pa

---

*) Ta priprava se dobi pri tvrdki »Johann Greiner v Monakovem na Bavarskem in stane tam 3 oziroma 3 marke 60 fenigov.

lahko tudi za preiskovanje žvepleno-galične moke glede njene drobnosti Sicer je dobro, če si omisli sulforimeter vsak tak, ki žveplo melje ali pa zmleto žveplo prodaja ali na debelo kupuje. Kdor pa si priprave noče nabaviti, naj izroči žvepleno moko, če je v dvomu, da ni prav napravljena, kakemu poskuševališču v preiskavo. Ko se hoče vzeti vzorec za preiskavo, naj se vzame iz več vreč in sicer iz nekaterih na vrhu, iz drugih na sredi, iz nekaterih iz dna vreče po nekoliko žvepla in vse to med seboj dobro premeša. Za preiskavo zadošča 100 gramov žveplene moke in analiza stane 1 K.

Na drobnost žvepla vpliva vlaga zelo slabo. Ako se žveplena moka zmoči in nato posuši, zgubi na prvotni drobnosti. Drobnost žvepla odvisi nadalje tudi od tega, kako dolgo je, odkar je bilo semleto, in če so bile vreče na debelem druga nad drugo ali ne. Z drugimi besedami povedano: žveplena moka zgubi sčasom na drobnosti in sicer tolikanj prej, če leži preveč na kupu, bodisi v prevelikih vrečah ali pa če leže vreče na debelem druga na drugi. Zato je najboljše, če se kupi tako žvepleno moko, ki se je pred kratkim napravila. Ako je žveplo nekoliko vlažno, naj se pred uporabo za žveplanje razgrne na solncu, da se osuši in naj se potem na situ preseje. Moderni žveplavniki imajo v skrinjici, v katero se žveplo polni, vreteno, na katerem so ščetke, ki na posebni mreži žveplo drobe, na kar pade žveplo šele v pihalnik.

V kupčiji se nahaja tako žveplo, posebno pa takozvano „ventilato“, ki ima 70 do 80° Chancel in še več. Žveplena moka s 60 ali 70 stopinjami drobnosti je srednje vrste in z njo se doseže še dober uspeh. Žveplena moka, ki ima manj kakor 60 stopinj Chancel, pa ni priporočljiva, dasiravno še precej dobro deluje; moka, ki ima pod 50 stopinj pa več ali manj ni za žveplanje trt sposobna.

(Nadaljevanje sledi.)

Gnojnica.

Dandanes dobimo še precej takih kmetovalcev, ki rabijo za gnojenje umetna gnojila in sicer bodisi vsled tega, ker jim to drugi priporočajo, ali pa zato, ker so se že sami o koristi teh prepričali. Res prav in tudi koristno je, če se rabi umetna gnojila, ker se ne samo več pridela, ampak je tak pridelek tudi boljši. Vendar pa je raba umetnih gnojil le v takem slučaju umestna, če se ravna obenem tudi z domačim ali hlevskim gnojem pravilno in skrbi za to, da se gnojnica ne zgublja na cesto. Žalibog pa najdemo prav pogostoma med onimi, ki umetna gnojila kupujejo, takšne, ki se za hlevski gnoj prav malo ali celo nič ne brigajo.

Priznavam sicer, da je mnogo lažje rabiti umetna gnojila, kakor pa pravilno ravnati s hlevskim gnojem, zvažati in raztrošati ga na polju itd. in da učinkujejo umetna gnojila čestokrat mnogo boljše od slabega hlevskega gnoja, ali odobravati ne morem kljub temu, da se hlevski gnoj zanemarja in izdaja na drugi strani denar za umetna gnojila. Kdor umetna gnojila kupuje, a pusti, da leži hlevski gnoj razbrskan po dvorišču, da pada na gnojni kup kapnica ter ga izpira, da odteka gnojnica v cestni jarek itd., tak je podoben onemu, ki mošnjiček odpre in denar sesiplje na tla. Tak kmetovalec je zapravljivec in vreden, da se ga dene pod kuratelo ali varuštvo!

Pustimo sicer za danes ono, kar se pravilnega oskrbovanja hlevskega gnoja tiče, in oglejmo si škodo, ki si jo dela kmetovalec, kateri mirno gleda, da se gnojnica zgublja iz hleva in gnojnika na cesto itd. Poglejmo najpoprej, iz česa je gnojnica sestavljena. Gnojnica je umazana tekočina, obstoječa iz scalnice in deževnice in v kateri se nahajajo one rastlinske redilne snovi, ki jih je scalnica oziroma deževnica iz hlevskega gnoja izlužila. V gnojnici je raztopljenih mnogo redilnih rastlinskih snovi. Od glavnějšíh redilnih snovi se nahaja v gnojnici največ kalija in dušca ter poleg teh nekoliko fosforove kisline. Po prof. Wolffu se nahaja v 1000 delih gnojnice 982 vode, 1·5 dušca, 4·9 kalija, 0·1 delov fosforove kisline in poleg teh še organska snov, razne soli in kisline.

Ako vzamemo za podlago ceno, po kateri se plačujejo redilne snovi v umetnih gnojilih, dobimo, da je vreden liter

gnojnice toliko, kolikor se dobi takega umetnega gnojila za $\frac{3}{4}$ v. Od teh $\frac{3}{4}$ vinarja se nahaja v enem litru gnojnice le dušca približno za pol vinarja. Te redilne snovi se pa ne zgublajo s kmetije le z gnojnico, ki se sceja v cestni jarek ali pa zgublja v zemljo, ampak ena teh t. j. dušec se zgublja iz nje tudi po drugi poti. Dušec se namreč nahaja v gnojnici v obliki hlapne spojine t. j. amonjaka, po katerem tudi gnojnica smrdi. Ker je toraj amonjak hlapen, zato se iz gnojnice neprestano izločuje in zgublja v zrak. Vsak umen kmetovalec ali tak, ki zna ceniti vrednost redilnih snovi, si bo prizadeval, ne le da se gnojnica ne bo zgubljala od hiše, ampak da tudi amonjak iz gnojnice ne uide. Zato poskrbi, da si napravi pravilen gnojnik, z druge strani pa bo zlival od časa do časa v gnojnico nekoliko žveplene kisline, da postane amonjak ali smrad nehlapen.

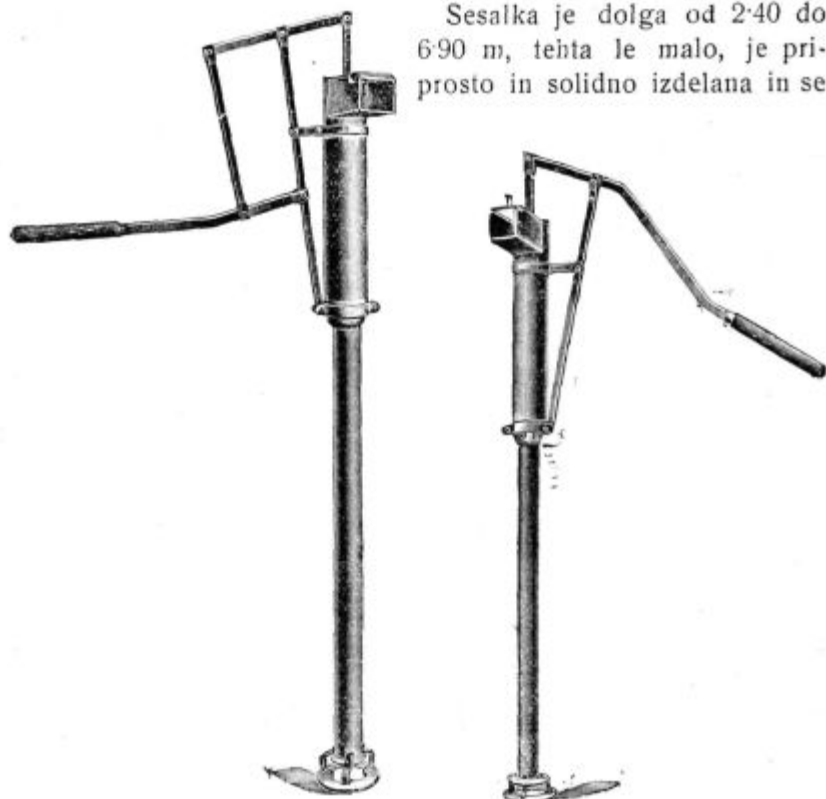
Gnojnica, ki se je nalovila iz hleva in gnojnika, se rabi za gnojenje, v prvi vrsti pa se ima polivati z njo hlevski gnoj in kompost na gnojniku. Ko pripelje razumen kmetovalec gnoj iz hleva na gnojnik, ga enakomerno razširi in dobro shodi, da ne uide amonjak iz gnoja. Od časa do časa potrosi po gnoju nekoliko zemlje, a poskrbi obenem za to, da se gnoj večkrat polije z gnojnico. Kajti zemlja usrkava amonjak, a hlevski gnoj se razkrojuje ugodno le, če je primerno vlažen. Da bo toraj hlevski gnoj primerno vlažen, toda ne premoker, in da ne bo uhajal iz njega amonjak in se ne bo preveč vešil, polij ga od časa do časa z gnojnico iz gnojnične jame. Da pa opraviš to na lahkem, omisli si gnojnično sesalko, sicer pa ne samo zato, da pokažeš drugim, da imaš pravilno urejen gnojnik in da bo sesalka rjavela, ampak da jo boš tudi rabil za to, v kar je namenjena.

Gnojničnih sesalk je mnogo vrst, kakor na pr. Favlerjeva iz litega železa, Grotkavska lesena, verižna sesalka itd. Posebno dobra in zelo pripravna pa je novejša vrsta gnojničnih sesalk, ki jih ima v zalogi „Gor. kmet. društvo“ in ki so razmeroma poceni.

Pri teh sesalkah so škornji in sesalne cevi iz kovnega železa, katero je z robu na poseben način skupaj zvarjeno. Sesalke so znotraj in zunaj prav močno pocinjene, zato pa ni mogoče, da bi zrjavlele.

Sesalka pod pod. 1 ima sestavljen vzvod, vsled česar se porabi, ko se z njo dela, le malo moči. Ker ima škorenj v premeru 180, a sesalna cev 110 mm in ker so zaklopnice in bat tako napravljeni, da na lahkem in gladko tečejo, zato se spumpa s tako sesalko v treh minutah 1200 l gnojnice. Sesalka se ne zamaši, če se pumpa z njo tudi prav gosta gnojnica in celo takšna, v kateri so cunje, kamenčki, slama, drva i. d. e.

Sesalka je dolga od 2.40 do 6.90 m, tehta le malo, je preprosto in solidno izdelana in se

Podoba 1.

Podoba 2.

sama ob sebi izprazni. Ko se hoče, da steče iz nje gnojnica, ki se nabaja v njej, privzdigne se kar vzvod pravočasno navzgor. Izprazniti se mora namreč sesalka, kadar se hoče prestaviti drugam ali ko se noče dalje pumpati, posebno pa se mora izprazniti pozimi takoj po končanem delu, da gnojnica v nji ne zmrzne.

Preden se s pumpanjem prične, zlije naj se v škorenj nekoliko vode, na kar sesalka takoj vleče. Taka sesalka stane od 63—78 K.

Sesalka pod. 2. je sesalki pod. 1. slična. in ravno tako dolga, a razločuje se od prve v tem, da je vzvod enostavnejši. Škorenj ima v premeru le 150, a sesalna cev le 90 mm. Pumpanje s to sesalko je lahko in spumpa se z njo v 5 minutah kakih 1000 litrov gnojnice. Ta sesalka je lahka in pripo-

Pod. 3.

Pod. 4.

ročamo jo posebno manjšim posestnikom. Ta sesalka stane le 56—71 K.

Drugi dve sesalki, t. j. ona v pod. 3 in 4, sta enaki, a predočujeta sesalko, ki se da po potrebi v razmerju z globokostjo gnojnične jame zdaljšati ali pa skrajšati. Pod. 3. nam predstavlja nezdaljšano sesalko, pod. 4. pa sesalko, ki je zdaljšana. Ko se hoče ta sesalka zdaljšati, se vijaka oziroma matici nekoliko odvijeta, da sklep nekoliko popusti in nato sesalno cev izvleče ter s sklepom zopet utrdi. Manjša vrsta teh dveh sesalk je dolga 1·90, 2·20, 2·30, 2·40, 2·60 in 2·70

metrov in se da zdaljšati na 2·40, 2·70, 3·—, 3·30, 3·60 in 3·90 metrov, ter stane od 62—74 K. Sesalka, večja od prejšnje, ki je dolga 2·90, 3·—, 3·30, 3·60 3·90 in 4·20 m in se da nategniti na 4·20, 4·50, 4·80, 5·10, 5·40 in 5·70, stane 68—75 K.

Vsaki sesalki se doda po potrebi tudi cev, s katero se rokav, po katerem se gnojnica izliva, primerno podaljša. Tudi

ta cev je iz sličnega materiala, iz kakoršnega je sesalka ter je dolga od 1·2, 1·5, 2·—, 2·5, 3— in 3·5 metrov ter stane od 13—18 K.

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Razdeljevanje formalina za razkuževanje sviloprejníc proti apneni bolezni po olajšanih cenah. Da se olajša razkuževanje sviloprejníc s formalinom proti apneni bolezni, je dal svilorejski odsek c. kr. kmet. društva v Gorici na razpolago 100 litrov formalina, ki se bo oddajal v malih množinah po nekoliko litrov vsaka.

Formalin v označenih množinah se bode oddajal v istem redu, kakor bodo vložene dotične prošnje in sicer pri svilorejskem zavodu Finetti v Gradišču po olajšani ceni, t. j. po 1 K liter. Pri naročilu je navesti ime in priimek prosilca ter kraj in sedež sviloprejnice, ki se mora nahajati v deželi Goriško-Gradiščanski.

Prošnje naj se vlagajo na svilorejski zavod Finetti v Gradišču. Od c. kr. kmet. društva svilorejski odsek.

Koliko moke se dobi iz pšenice in rži? Nekdaj se je dobilo iz 100 kg pšenice 55 kg lepe bele, 18 kg srednje in 9 kg črnikaste moke ter poleg tega še 18 kg otrobov. Dandanes pa se dobi vsled zboljšanja strojev več boljše moke in 8 do 10 odstotkov manj otrobov. Enako je tudi pri rži. S starimi mlinci se je dobilo iz 100 kg rži 20—25 kg bele moke, 12 kg klajne moke in poleg tega še otrobe. Dandanes se pa dobi iz 100 kg rži 60—62 kg dobre bele moke, ostalo so otrobi.

Uvoz umetnih gnojil v Avstrijo. Kakor se razvidi iz poročil c. kr. statistične centralne komisije, se je uvozilo leta 1909 v Avstrijo in sicer: Tomaževe žlindre iz Nemčije 1,537.041 kvintalov, surovega čilskega solitra iz Čile 805 333 kv, raznih soli za gnojenje iz Nemčije 201.286 kv, raznih drugih umetnih gnojil iz Norveškega 16.006 kv in kostne moke iz Nemčije 95.801 kv.

Ali se smejo saditi meloni skupaj s kumarimi? Da se ne sme sediti melonov s kumarami skupaj, ve malokateri. Če

se vsadijo namreč meloni s kumarami skupaj, zgube meloni na sladkobi in odtod toraj na dobroti in sicer zato, ker se melonov cvet s cvetnim prahom kumar oplodi; nasprotno pa se cvet kumar z melonovim cvetnim prahom ne oplodi in vsled tega ne postanejo kumare sladke, čeprav rasto z meloni. Iz tega se da toraj sklepati, da se sladkor, ki se nahaja v melonih, ne da potom oploditve prenesti na kumare.

POROČILA.

Državne štipendije po 300 K za obiskovanje mlekarkega tečaja na Vrhniki je podelilo „Gor. kmet. društvo“ naslednjim prosilcem: 1. Andreju Bratužu iz Kozaršč 16. Volče, 2. Jakopu Kaučiču iz Ljubina 38. Tolmin, 3. Francu Kosmaču iz Cerkna 28 in 4. Cirilu Trušnovcu iz Čepovana 70. Ti štipendij se bodo izplačevali obiskovalcem tečaja proti kolekovani pobotnici.

Brezplačno preiskovanje umetnih gnojil. Z dopisom od dne 29. marca t. l. št. 6666|09 je sporočil deželni odbor „Gor. kmet. društvu“, da se je brezplačno preiskovanje umetnih gnojil ustavilo, ker je vladna podpora, ki jo je svoječasno v to svrhu prejel, izčrpaua.

Deželna podpora za povzdigo vinarstva. Goriški dež. zbor je dovolil v seji 16. februarja t. l. „Goriškemu vinarskemu društvu“, reg. zadrugi z omejeno zavezo in sedežem v Gorici za tekoče leto 1500 K deželne podpore.

OSEBNE VESTI.

Voditelj v poljedelskem ministerstvu ekselencja dr. Pop se je mudil 8 in 9. t. m. v Gorici. O tej priliki se je podalo k njemu predsedstvo „Gor. kmet. društva“ in mu povedalo za glavne težnje in potrebe kmetijstva v slov. delu Goriškega. Ekselencja je izrazil nato željo, da naj bi ga društvo z nasveti, tiščočimi se povzdige kmetijstva, kolikor mogoče podpiralo, in obljubil je, da bo kolikor bo v njegovi moči skušal željam tudi ustreči.

DRUŠTVEŃE VESTI.

„Goriško kmetijsko društvo“ v Gorici — Korenjski trg v Attemsovi palači ima v zalogi:

Modro galico najboljše kakovosti, vsebujočo 31·80 odst. bakrenega okisa, kar odgovarja 99·72 odst. modre galice. V zalogi ima izključno le to vrsto modre galice in oddaja kvintal po 54 K.

Žvepleno moko za žveplanje trt in sicer navadno in dvakrat ventilirano; prvo oddaja po 12 v, drugo po 14 v kg v vrečah po 25 in 50 kg.

Žvepleno-galično moko s 3 odst. galice in oddaja kg po 18 vin.

Čilski solitar s 16 odst. dušca po 32 K kvintal.

Amonjev sulfat z 20 odst. dušca po 32 K kvintal.

Superfosfat, dokler ga še ima v zalogi, oddaja po 6 kron kvintal.

Fichtenin agra, novejše sredstvo za pokončevanje raznega mrčesa na sadnem drevju, zelenjavi in poljščinah, kg po 3 K.

Zrtne škropilnice in sicer **P i r h o v o**, ki stane 57 K, **V e l m o r e l**, ki stane 26 K.

Gumijeve trakce za zeleno cepljenje trt in sicer oddaja le najboljše vrsto trakcev, kg po 28 in 32 K.

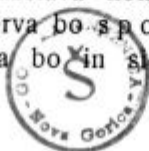
Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi razna umetna gnojila, močna krmila, otrobe, sol za živino, razno vinogradsko orodje in stroje, kletarske potrebščine, orala, brane in razne druge kmetijske potrebščine.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Vprašanje: Nekdo mi je pravil, da se otvori letos dne 2. maja na Dunaju lovska razstava in da bo iztočasno tam tudi razstava konj. Ker je pri nas precej naprednih in za konjerejo zelo vnetih posestnikov, ki bi si razstavo konj prav radi ogledali, zato prosim, sporočite nam v Vašem listu, kdaj in kje se bo vršila ta razstava? (A. I. v B.)

Odgovor: Razstava konj na Dunaju bo dvakrat v tekočem letu in sicer prva bo spomladi, druga pa v jeseni. Pomladanska razstava bo in sicer: za konje za kočijo in za

luksus od 14. do 18. maja, za tovorno živino in sicer za ponije, osle in polutane od 21. do 24. maja in za konje za ježo in lov od 28. maja do 4. junija. Jesenska razstava pa bo in sicer: za uprežene konje od 27. do 30. avgusta, za konje iz kobilaren od 3. do 6. septembra.

Razstava konj bo v c. kr. Praterju in sicer tam, kjer bo lovska razstava. Če želite imeti natančen program, obrnite se na naslov „Exekutiv-Komitee für die Temporären Internationalen Pferdenaustellungen in Wien 1910“.

Vprašanje: Moja krava ima na sescih nekaj bradavic, katere ne le otežujejo molžo, ampak tudi kazijo lepoto živali. Ali se dado te bradavice na kak primeren način odpraviti t. j. tako, da bi to vimenu ne škodovalo? (R. S. v K).

Odgovor: Če so bradavice že precej velike, prevežite jih spodaj ali tik sescev prav na tesnem z močno svileno nitjo, ker navadna nit se prerada utrga. Ker vsled preveze kri ne more v bradavico, bradavica usahne, se posuši in odpade. Sicer se dado odpraviti bradavice tudi s kakšno razjedljivo tekočino, kojo dobite v lekarni. Preden pa namažete bradavice z njo, namazati morate sesce krog bradavic s kako mastjo in sicer zato, da ostra tekočina sescev ne razje. Ko ste sesce tako namazali (ne pa bradavic), vzemite prav majhen čopič, pomočite ga v ostro tekočino in namažite z njo bradavico. Če bradavice tako parkrat namažete, odpadejo v kratkem.

Vprašanje: Imam belo vino, ki je bilo že pred prvim pretakanjem motno in rujavo. O prvem pretakanju so mi nekateri sosodje nasvetovali, naj ga pretočim v močno zažveplan sod, kar sem tudi storil. Ali glej! vino je še vedno motno in rujavo. Kaj mi je storiti, da se mi očisti in zgubi rujavo barvo? (L. L. v D.).

Odgovor: Da ste to vino pretočili v močno zažveplan sod, je bilo jako napačno, kajti če je vino enkrat porujavelo ali nategnilo, mu žveplen dim nič ne koristi, ampak še celo škoduje, ker ne more zrak do njega. To vino morate sedaj na vsak način zopet pretočiti in močno prezračiti, da zveši iz njega žvepleni dim in da se močno zje ali zgosti. Ko vino pretakate, dodajte mu potrebnega čistila. Kako naj se ravna s takim vinom, smo že ponovno in obširno pisali v našem listu. Izposodite si pri kakem sosedu 3. štev. „Prim. Gospodarja“ in tam dobite na strani 34 natančno navodilo v članku pod naslovom „Kako se popravi porujavelo vino“.